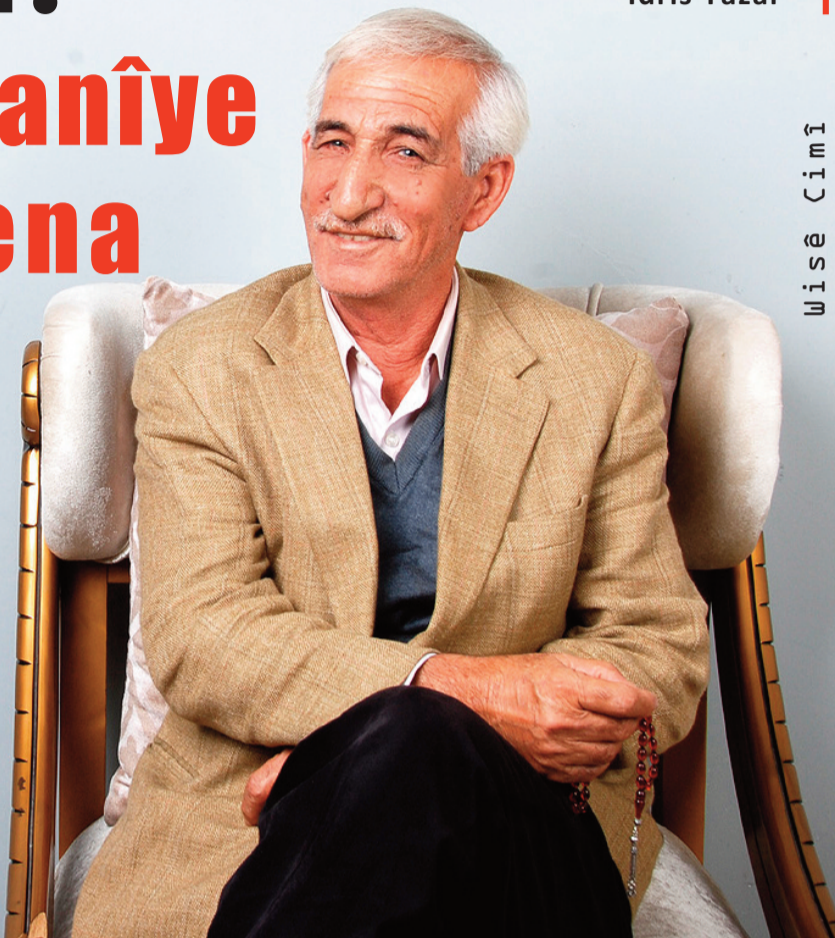

Wisê Cimî: “Heyfê Ciwanîye ke dima yena extîyarê”

Roportaj:
Îdrîs Yazar **4**

Wisê Cimî

Wisê Cimî: “Ziwan yasax bi. Ma zaf nê-
eşkên xwu eşkera bikirî. Sade ziwan ney
kurdîyayîş zî suc bi. Polîson Edene de
cêba mi de yew qaset dî, ez berdo qere-
qol seba deyîra ‘Hawar Delal’ ez kuto...”

Vêr cû Radyoyê Eriwanî estbi, ez vano
qey tena aye de kurdî deyîrî vajîyêne. Mi
zaf Mehmed Arîf Cizrawî goştarîtn. Ez te-
sîrê ey de zaf mendo...

Ez şîyo cematê Şêx Selhedînî zî la mi
deyîrî nêvatî. Hîna zaf ey qal kerdîn ma
goştarîtn. Dat Mih ci ra persa va: ‘Efendî,
Wis û Cim deyîrbazê kenî, ti vonî se?’ Şêx
Selhedînî va: ‘Nê tewir deyîron, wa xwu
rê tim zî vajî, cey heram nîyî.’”

Azerbaycan de, derheqê munaqê-
şeyê Babek (795-838) tirk o yan ney
de, rojnameger Keramet Büyükçölî
nuştox-şair Guntay Gençalpî dir yew
roportaj kerdibi û keyepelê *Axar.az* de
weşanabi. Mi zî tirkîya azerî ra tada
tirkîya Anadolî ser û keyepelê *Za-
zaki.Net* de weşana (24 çele 2015).

Guntay Gençalp vano Babek tirk
nîyo û wina dewam keno: “*Ez men-
tiqê tewr muhîm yê tirk nêbiyayîşê
Babekî beyan bikerî. Tirkan caran
xwu yew qel’e de, mekanêko teng de
asê nêkerdo, dewlete ronênaya û
mucadele nêkerdo. Formulê dewlet-
bîyayîş û şeklê şerkarîya tirkan futû-
hat (yayılmacılık) o. No metodê şerî,
seba ronayîşê împaratorîyanê girdan
mexsûsê tirkan bîyo. Tarîxê tirkan de,
xwu yew qel’e de asê bike û bikewe
mudafea çin o, tirkan daîma metodo
hucûmkar weçînayo. Xwu qel’e de
setirnayîş neke hucûmî mudafea
nîşan dano.*”

Heqîqeten tirkî wina yê, metodê
înanê dewletbîyayîşî tim îstîlakerdiş
o. Metodê şerkarîya înan zî êrîş o. Bi
muqayesekerdiş ma xuyê karakterîs-
tik yê kurdan zî musenê. Kurdî eke bi-
eşkê, tena xwu muhafeze kenê.

Babek, tesîrê musulmanîya sunnî
ra mîyanê ma kurdan de zêde nêno
zanayîş la mîyanê farisan û azerî-
yanê şîîyan de zaf namdar o. Çunkî
şîî sunnîyan ra hes nêkenê, Babekî zî
vera îqtîdarê sunnîyan mucadele
kerdo. La ez vana qey hedîseyê ke
wextê Babekî de qewimîyayê esas
tesîrêko muhîm tarîxê ma ser o
kerdo.

>>> **3**

Mintiqaya Tavzî rojhelatê Dara Hênî de,
beynateyê Bongilan, Pasûr û Dara Hênî de, ve-
rardê Koyê Şemî de ca gêna. Koyê Şemî berzîya
xo derya ra 2920 metreyî ya. Hetê verardê vakurê
Koyê Şemî zaf tîk o, no verard ra yew dere cor ra
dest pêkeno û yeno war. No dere mintiqaya
Tavzî ra ravîyerenê, binê Şiyernûn û
Seyfûn ra şino, dima rîşyeno Royê Mû-
radî ser. Dewê Tavzî naver û weverê nê
deryî de ca gênê. Her di hetê nê de-
reyî zî kef û kaş ê. Berzîya na mintiqaya
derya ra 2000 metreyî ra dest pêkena û
yena war.

Rayîrê şiyayîşê bi na mintiqaya, Dara
Hênî ra hetê rojhelatî ya, mintiqaya
Ziktê ra ravîyerenê reseno uca. Tavzîjî
heme yew kalik û babî ra yenê û heme
eqrabayê yewbînan ê. Tavz de panc
hebî dewî estê, pabesteyê Dara Hênî
yê:

- 1- Guleyan (bi tirkî Sarmakaya)
- 2- Momedan (bi tirkî Elmagûnû)
- 3- Nederan (bi tirkî Yenîsu)
- 4- Şegan (bi tirkî Pınaraltı)
- 5- Xilbaşan (bi tirkî Binekli)

Vanê seba ke Tavz de nufûsê tavzîjan leze zê-
dîyeno coka weyekerdişê heywanan rê ca beno
teng. Seba zîretî zî çinebîyayîşî cayî ra qismêk
tavzîjî bar kenê şinê di cayan. Û êdî ê cayî zî benê
ware û mintiqayê tavzîjan. Nê mintiqayî:

1-Mintiqaya Geliyî (bi tirkî Geyikdere): Tavzîjî
tîya ra qasê 200 serrî cuwa ver şiyê uca. Na min-
tiqaya hetê başûrî ra, werrê Koyê Şemî û wareyê
Çotla ra dest pêkena hetanî sînorê Pasûr û Licê

Mintiqaya Tavzî û Ruşwetê Wisif Axayî

Aydin Batur

şina. Merkezê na mintiqaya dawa Azgilêrî ya, 24 hebî
mezrayê ci estê. Mekteb û elektrîk na mintiqaya de
çinî yê. Hetanî nê serranê peyînan raharê wesaî-
tan zî çine bi.

2-Dewê Bongilanî ke sînorê Dara Hênî de yê:
Wexto ke serra 1915 de armenî tehcîr benê, tayî
dew û mezrayê na mintiqaya benê veng. Tavzîjî tehcîr
ra dima şinê nê dew û mezrayan. Nê dewî
werrê Koyê Tavzî de hetê Bongilanî de yê. Nê
dewî:

- 1-Mezra Gorî (bi tirkî Gençtavus). Na dewe û

mezrayê xo heme tavzîjî ê.

2-Perxo (bi tirkî Asmakaya). Mezrayanê na
dewe de tavzîjî estê.

3-Ardûşen (bi tirkî Yenibaşak). Na dewe û zo-
bîna dew û mezrayê dewanê Bongilanî estê ke
yew qismê xo tavzîjî ê.

Nînan ra teber, tavzîjan bar kerdo
şiyê cayanê sey Pasûr, Hazro, Dîyar-
bekir, Dara Hênî, Bongilan, Çewlîg,
Mûş, Osmanîye û Îstanbûl zî. Baxusûs
nufûsêko xeylî muhîm yê tavzîjan mer-
kezê Bongilanî de esto.

Serra 1925 de, Herbê Şêx Sêidî ra
dima eskerê dewlete zafê dewanê
kurdan veşnenê û însanan qetlî kenê.
Mîyanê şarê ma de na sere ra vanê
“Serra Şewatî”. O wext Tavz de yew
axayê tavzîjan estbîyo, nameyê ey
Wisif Axa bîyo. Nika peynameyê fa-
mîlyaya Wisif Axayî bi tirkî “Gül” a. Tor-
nanê Wisif Axayî ra Tahsîn Gül
beynateyê serranê 1989-1994î de
reysê Şaredarîya Bongilanî bi. Serra
Şewatî de eskerê dewlete Dara Hênî ra

dest pêkenê hetanî mintiqaya Ziktê hema
vajê pêro dewan veşnenê. Na mintiqaya de veş-
nayîş hetanî dawa Şiyernûn şino. Şiyernûn ra
dima dore yena mintiqaya Tavzî ser. Vanê, Wisif
Axa o wext xeylê zerdan dekeno heqbeyêk, bar
keno yew astorî û bi destê lacê xo ya şaweno qo-
mûtanê eskerê dewleta tirkan rê. Nameyê lacê
Wisif Axayî Hecî bîyo. Ridê nê ruşwetî ra ke dî-
yayo qomûtanê eskeran, eskerî qarîşê dewanê
Tavzî nêbenê. Bi no qayde mintiqaya Tavzî veş-
nayîş ra, tavzîjî zî qetilkerdiş ra xelisîyenê.

**EDÎTORÎ
RA**

Roşan LEZGÎN

>>>

Babek mensûbê bawerîya Mazdegîtiye yo, serekê Hereketê Xurremîyan o. Milîyetê ey tam nêzanîyo zî dîne ey bellî yo. Ez wina bawer kena, îslamîyet ra ver dîne qismêkê muhîm yê kurdan Mazdegîti ya. Mazdegîti yew mezhebo şorişgêr yê Zerdeştîye yo; tam goreyê karakterê kurdan o. Mazdegîtiye badê mergê Mazdekî (serre 528), bi nameyê Xurremîye dewam kerdo. Bawerîya Yarsanî (Raya Heqî) bingeyê nê dîni ser o ronîyaya. Na bawerî mîyanê farsan de çin a. M. Riza Hemzehî xebata xwu ya derheqê Yarsanîye de îşaret keno, yew tirkê ke mîyanê kurdan de bi leqemê 'Torkê Serborîde' namdar bîyo, întisabê bawerîya Yarsanîye kerdo, dima kurdkî ra goranî (deyiş) tercumeyê tirkî kerdê û bi no qayde Yarsanîye mîyanê tirkî selçûqîyan de vila bîya. Yanî çimeyê Elewîtiya tirkî Yarsanîya kurdan a, dima mutesewifanê sey Bektaşê Welî rengê tirkîtiye û motîfê îslamî daxilê na bawerîye kerdê, nameyê "Elewîti" nîyayo pira û sey yew bawerîya mîyanê îslamî de şinasîyaya.

Xurremtî qaso ke yew mezhebê dîni yo hende zî hereketêko sîyasî yo. Xurremîyan (muxemmîre; beyraqsûrî; qizilbaş) serekîtiya Babekî de serranê 816-838 de tam 22 serrî vera îstîlaya ereban şer kerd. Ebasîyan tersanê Babekî ver Bîzansîyan dir peyman aştî îmza kerde ke bi heme quwetê xwu êrîşê nê hereketî bikerê. La He-

reketê Xurremîyan tam şeş artêşê girdî yê ereban tarumar kerdî.

Tabî ê wextan îslamîyet êdî Asyaya Mîyanîne ra vila bibi, qismêkê tirkî musulmantî qebl kerdibî. Asya ra, mîyanê tirkî ra şerkarî ameyne û sey artêşa lejyoneran hesabê Xelîfetiye ser o vera Bîzansîyan de bi peretî şer kerdêne. Xulasa tewr peynî de, artêşa Ebasîyan binê qumandanîya Afşînê tirkî de, roja 26 tebaxe 837 de Qel'eya Bezzî ke qerargeyê Babekî bi, viste xwu dest.

Babek û merdimê xwu şinê mîyanê armenîyan. La yew keşîşê armenî bêbextî keno, înan xapêneno, vano, "Ez wazena şima rê çaruxan bidî viraştîş, wa goşkar qeysê linganê şima bigêro." Bi no qayde linganê înan dekenê qeydan û Afşînî rê xebere şawenê. Afşîn înan esîr gêno beno Samara. Roja 4 çile 838 de verê çimê Xelîfe Mu'tesimî de bi hawayêko wehşî Babekî kişenê, sereyê ey cira kenê, Kurdistan de, Ecemistan de dewan ra çarnenê.

Xelîfe bêhed mukafatan dano tirkî û dereceyê şahtîye de selahîyet dano Afşînî. A roje ra pey, berê welatanê xeyr û bereketinan; berê hewzaya Îranî, welatê Azerbaycan û Kurdistanî, welatê ereban hetanî Misir tirkî rê abeno. Nika senî şar ver bi Ewropa şino, xortê tirkî zî bi o qayde Asya ra yenê, xelîfeyî rê bi peretî leşkerî kenê. Tirkî keynanê xwu danê xelîfeyanê Ebasîyan û rasterast îdareyê Xelîfetiye de ca gênê. Welhasil seke yeno zanayîş, badê pey tirkî zorê Bîzansîyan zî benê, destê ereban ra xelîfetiye zî gênê...

Badê şikîyayîşê Hereketê Babekî, seba kurdanê ke îslamîyet qebl nêkerdo rojê zaf zehmetî dest pêkenê.

Xwura hetê erebanê îstîlakerdoxan ra destpêkê vilabîyayîşê îslamîyetî de, badê Şerê Qadisîye (636) qetlîamê pîlî bîyê. La badê şikîyayîşê Hereketê Babekî, na rey, lejyonerê tirkî zî daxilê ereban benê. Hîna zaf zî merkezê Kurdistanê ê wextî de, Rojhelat de kurdanê ke îslamîyet qebl nêkerdo, qetil benê. Zafê nufûsî serûbin beno...

Ez wina bawer kena ke kirdî/kirmancî/zazayî o wext, yanî çarîgê diyin yê serranê 800an de di hetan ra ver bi Bakur ameyê. Belkî sey "kirdas" namekerdişê kurmancan zî o wext ra yeno. Gama ke Bakur de raştê kurmancan ameyê, ewnîyayo ke ê zî "kurd" ê, coka sey "kirdasî" name kerdê. Koçkerdiş de êyê ke hetê rojhelatî ra ameyê, hîna zaf corê Royê Feratî de daristananê tarîyan yê Dêrsimî de xwu muhafeze kerdo. Êyê ke hetê Başûrî ra, mintiqaya Botanî ser ro ameyê zî, koyanê berzan yê cêrê Feratî de ca dayo xwu. Êyê ke corê Feratî de yê, zafê înan dîne xwu ser o mendî. La êyê ke cêrê Feratî de yê, bi ameyîşê Pîr Mansurî (merg: 1021) ra dest pêkeno, dima bi ameyîşê Şêx Elîyê Palewî (1786-1870) û heta bi dapanças serrî nikayî ra ver, qedeme bi qedeme bîyî musulman.

Tarîx de îspatkerde yo ke kurdî tewr tay Îsayî ra ver seserra yewine ra nat bakurê Kurdistanî de, mintiqaya Dîyarbekirî de estê. Ez vana ê kurdê kurmancî bî, kird/kirmancî/zazayî zaf badê kurmancan ameyê nê doran. Çunke ti kamcîn pîlê ma ra persenê, behsê meselaya 'cayêk ra ameyîşî' keno. Mesela, yê ma vanê "ma zemanê Harûnê Reşîti de hetê Bexda ra ameyê", dêrsimijî vanê "ma Xorasan ra ameyê" û hetta tayê zî vanê "ma hetê Medîne ra ameyê". Beno ke "Me-

dîne" esas "Medaîn" bo. Meselaya cayêk ra ameyîşî mîyanê kurmancan de kêmî ya, belkî çend eşîran yan baxîran de esta.

Nuştoxoyê İranîyê Seîd Neffîsî (1895-1966) derheqê Babekî de kitabêko muhîm nuşto, Mahmut Ayazî açar-nayo, Weşanxaneyê Berfîn Îstanbul de, 1998 de weşanayo. Rîpelanê 36-37. yê nê kitabî de wina nuşte yo: "Xurremî Azerbaycan de û erdê Îsfahanî de, sewbîna Kerec, Lûristan, Xuzîstan, Hemedan, Besra, Qûm, Kaşan, Rey û Xorasan de ciwîyayne. Mes'ûdî [896-956] eserê xwu yê bi nameyê 'Kitab-el Tenbîh We-l Eşraf' de wina vano: 'Seke mamostayê Babekî Cavîdan ibn Şehreçî [merg: 816] kitabê bi nameyê 'Fî-l Maqalat Fî-l Usûl-ed Diyanet' û 'Sirr-el Heyat' de derheqê Cavîdanîyanê ke terefdarê ey hesibîyenê de qeyd kerdo, terîqetê Xurremîye û qolê aye Kudekîye û Kudek-Şahîye Îsfahan de, Buc de, Kerec de, Ebûdulef de, Zazeyin de, yanî Zazê Muxelî û Zazê Ebûdulefî de, ancî Versencan, Qasem û Guzeşt de ke dewê Saymere ê mintiqaya Mehrcan-Gazege yê, qesabayê Sîrwan û Ayruçanî ke şaristananê mintiqaya Masobzanî ra yê, Hemedan, Mehkûfe, Mah, Besra, Azerbaycan, Qûm, Kaşan, Rey, Xorasan û sewbîna mintiqayanê Îranî de ciwîyayê. (...) Bi îzafeyê 'eyn'î ke seba dilet bîyene şuxulnîyeno Zazeyn, yewe Lalistanê mabeynê Îsfahan û Lûristanî de, a bîne zî mintiqaya Hemedanî de, nameyê di dewan o."

***

Mesrefê na hûmare de Ewropa ra **yew xanima kurmance** hetê ma kerd. Ma aye rê zaf sipas kenê.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

CORA-CÊR

- 1- Rojnameyo zazakî/kirdkî - Hinî, êdî
- 2- Eşîre - Dardebîyayîş, aliqîyayîş

- 3- Bajareko girêdayeyê wîlayetî - Îrtîbat, pêrabest
- 4- Îşaret, nîşan - Kaleke, kîşte (het)

- 9- Datcinî, cinîya apî - Mîyanê "pête"
- 10- Yew sufîkso ke nameyan ra sifet virazeno - Îqtîsad

X A Ç E P E R S

ÇEPA-RAST

- 1- Palanî qedîyenê herî ... (vateyê verênan)
- 2- Dîkê misrî, elok - Rehet, qolay
- 3- Zeîfe, jare, şehtîyaya - Sembolê aktîyumî
- 4- Cinîya ke amirîye kena - Prefîksêkê negatîfîye
- 5- Babî, pêr - Keso ke enerjîya xo zêde ya û bi enerjî têwgêreno

- 6- Urf, tore - Hemamek
- 7- Bêziwan, bêzar û bêziwan - Bax, cayê engurêran - Tewr
- 8- Çekçeko, kulî - Herfê vengînî yê "siye"
- 9- Cemed - Elemento ke sembolê xo Ag o
- 10- Berey, eksê "rew"î - Purt-pertal, çit-çitare

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	M	E	L	K	I	Ş	Î	Y	A	N
2	I	N	E	S	Î	D	A	R	E	
3	R	E	W	A	K	A	R	A	Z	
4	D	E	S	P	A	R	B	D		
5	A	P	T	A	Y	Î	N	E		
6	S	Ê	P	A	R	E	A	R	E	
7	Î	R	A	N	T	E	W	A	F	
8	Y	U	N	A	N	B	I	A		
9	A	N	Î	A	M	A	T	O	R	
10	N	E	K	E	S	E	E	S	A	

EMEGÊ GOLALE

M. Mamet QETEKONIJ

Golale yew teyrêka sîya û hurdî ya. Ca-ca ci rê vanê golala rêxe. La verînanê ma aye ra tena vato "golale". Kar û gureyê na teyreke gî yo. Gî wena gî de xebitîyena. Yew teyreke zaf hunermend a. Sil ra winî gudeyanê giloran virazena ke ti vanî qey destê mexlûqî pa nêneyayo.

Bêşik golale semedê hunerî gudeyan nêvirazena. Nê gudeyan virazena, çike leyîranê xo zeyê înan de sitar kena. Yanî emegê aye tewr verî semedê leyîranê xo yo.

Golale hakanê xo dekena silê tezeyî mîyan û dorûverê ci siwax kena. Gudeya ci ke bena tamam qina xo kena ci, bena keye.

Leyîrê golale badê çend rojan gudeya silî mîyan de benê girdî. Benê girdî, la nêşkenê vejîyê teber. Çike gudeya silî ke bena huşke zaf bena pête. Golale zî na gudeya xo gêna, bena awe ser. Eke leyîranê xo biresna awe, êdî sey aye çend golalî yenê meydan û neslê aye dewam keno.

Na teyreke semedê leyîranê xo zaf emeg dana.

La ge-ge no emegê aye beno hîç. Çike wexto ke leyîranê xo kirişena rey-rey gudeya ci kaşan ro leyre (gindir) bena, bena vîndî.

Golale ser o yew vateyê verênanê ma esto. Vanê: "Homa emegê golale hîç mekero." Yan zî vanê: "Homa emegê golale hîç mekero, neke tena ê ma." Rasta ti bê gî mîyan de hende bixebitîye reyna emegê to bibo hîç. Homa mekero!

Nika ez wazena bêrî rewşa ma zazayan ser.

Nê serranê peyinan de ma vînenî ke zıwanê ma zazakî ser o û edebîyatê ma de xebatî zêdîyenê. Zaf merdimî estê ke kar û gureyanê xo nêmcet tarnenê, semedê zıwanê ma xebitîyenê. Ez înan pêrûne teqdîr kena. Keyeyê înan awan bo.

Ez ke vînena zıwanê ma ser o xebatî zêdîyenê zerrîya mi bena şenike û ez zaf bena şa. La yewna babete esta ke zerrîya mi veşnena: Domanê ma!

Ma zaf rey vînenî ke domanê ma zıwanê ma nêzanê. Sewbîna zıwanan de qisey kenê. Yanî rewşa winasî de domanê ma miletê ma ra nê, sewbîna

yew miletî ra aysenê. Çike tewr rind zıwanê kesî, kesî dano şinasayene. Eke o zî çin bo, êdî ma zî çin ê.

Rasta emegê golale ge-ge beno betal. La na teyreke rey nêbo zî rey leyîranê xo resnena awe. O wext zî emegê aye hîçbîyayîşî ra xelisîyeno. Çike çend leyîrî, hende golalî. Eynî sey maya xo, eynî sey pîyê xo. Bi reng û vengê verênanê xo.

Gelo halê ma do çitur bo? Domanê ma benê girdî, la sewbîna zıwan de. Tersê mi o yo ke; emegê fedakar û emegdarane ma do bibo hîç. Çike ma vînenî ke domanê ma neke kultur û tarîx û edebîyatê ma ra, êdî zıwanê ma ra zî bêxeber ê. Yanî meşterojê zıwanê ma û zıwanî reyde miletê ma qet rind nêayseno. Peynîye de ez vana ke: çî kenê bikerê, heyran domananê ma zıwanê ma bimusaynê û heyran ê ke destê xo derg o wa zıwanê ma bikerê zıwanê perwerdeyî.

Neke emegê golale, Homa emegê ma kesî hîç mekero.

Qeteko, 07.07.2015

HESKERDIŞÊ ENGEMÎNÎ

Ehmedê DIRIHÎ

Babî mi tim na mesela ma rî vatên.

Se serran vercê, yow dewic û lacê xwu bîyî. Lac, şima çend vac ehend engmîn ra heskeno. Keno nêkeno nêşkeno vernî ci bigero. Nata weta, cîranan, zanayan, rîsipî, kal û pîran ra perseno. Înan çî va, sey hemin keno, la nîşkeno vernî ci bigero. Lac ma heskerdişê engmîn ra ranîviyareno.

Rocek yow merdim ci rî salix dano ke, Koyê Sipî ser o alimêk esto, eke xwu ci resno bibo nîbo ci rî çareyêk vînenê. Êdî naçar maneno, peyniyê payîzî de dêst lac xwu gêno û pîya xwu şanenî qiyameyê koyî. Şinî şinî peynî de xwu resnenî alimê ma.

Beno şûnd, alim merdimê ma û lacê ey vera xwu de naşneno rue û tira perseno. Kerem ke, ti çî semed a amey? Dewic vîno hal hewal min û lac îna wo. Ez kena nîkena nîşkena ey engmîn ser finî. Weno nêweno, çirey engmîn ra mird nêbeno. Ti xêyr xwu dê ci rî yew çare bivînî ke lacê mi wa engmîn ra dûrî vindiro û wa beşko sowbîna pawer zî biwero.

Zanaye binê fikiriyeno û peynî de tira vîno, "Lacê xwu ber çores ruc bacê hêna bîyari." Dewic o, vaco se, mil xwu keno çowt û vîno wa bo,

sare û çimûn mi ser. Şefeq dîyeno benî aya, babî û lac warzenî we, areyê xwu kenî û dima ra kuwenî rayîr û ageyrenî keye.

Çores roc beno de, êdî bîyo zimistan, serd-sepur o, puk o xidar o. Hêna dêst lacê xwu ra geno xwu şanenî kaşûn û qiyameyûn. Ha gidî de gidî, peynî de xwu resnenî serê koyî û benî mêmânê zanayê ma. O na rey lacî xwu vera naşneno rue, unîyeno zerrê çimanê ey ra û hîrê rey pêdima pê vengekê berz a tira vîno, "Lacê m' engmîn meweri, bê werê engmîn zî ti eşkenê bicuyî." Lac vîno "Wa bo, ez vateyî tu ûna ca!"

Zanayê ma, dewicî ma ra vîno, temûm hîn lacê xwu bîyer û şu. Dewic xwu zêrr ra hêrs beno û xeftiyeno ke cê çî vaco, la nîşkeno, qalê xwu qutneno war.

Babî û lac hêna ageyrenî şinî keyê xwu. Babî hetan reseno keye, vînden vînden her hel xwu zêrr de vîno, "Îlya lîya madem na qalê tu ehend şîrîn a û cayê xwu gena, tu qey reya verîn nêvatbi. Tu reya diyin in sereyê zimistûn de çira ma dê rayîrûn rî?"

Bawerîyê ey qet alimê ma ra nî-

mendo, la lac eya roc ra nat hîn qet qalê engmîn nîkeno. Roc vîyarenî, şew vîyarenî, hewte vîyarenî, aşm vîyarenî o laco ke bê engmîn çîkek nêwerdên, dest pêkeno beno alheş û heme pawerdeyan weno. Murizê ey ageyreno, beno weşik, taqatê ey roc bi roc zêde beno.

Dewic halê lacî xwu o peyin vînenê, beno şey, la vera alimî herediya ye yo. Peynî de deyax nîkeno serê ûmnûnî de reyna kuweno qiyameyan, şino xwu resneno ci. Beno şûnd, alim vendeno ci, vîno ti xeyr ûmê. Binatêyê lacê ma û engmîn senîno?

Ê ma vîno, "Zanayê mi qet mepersi. Homa kemaney tu nêdo ma, lacê mi hîn binca ra engmîn nêwazeno. La yow persê mi esto, ez meraq kena. Tu çira reya verîn a qalê xwu ya weşik lacê mi ra nêva, çores ruc cuwapey reyna zehmetî da ma û ma vistibî koyan?"

Zanayê ma vîno, "Ez zî engmîn ra zaf heskena, mi çirey engmîn nîtere knabi. Hêverî mi bi xwu cerebna û mi çores ruc cuwapey dî ke bê engmîn zî kî eşkenê bicuyî. Êdî ez bi xwu ra yeqîn û zerra safî ra unîyewa zerrê bîbîkê çimûnî lacê tu û mi pê şîret kerdbi. Homa zî hetê ma kerd, xasîya ke lacê tu hîn engmîn ra, fek tira veradawo."

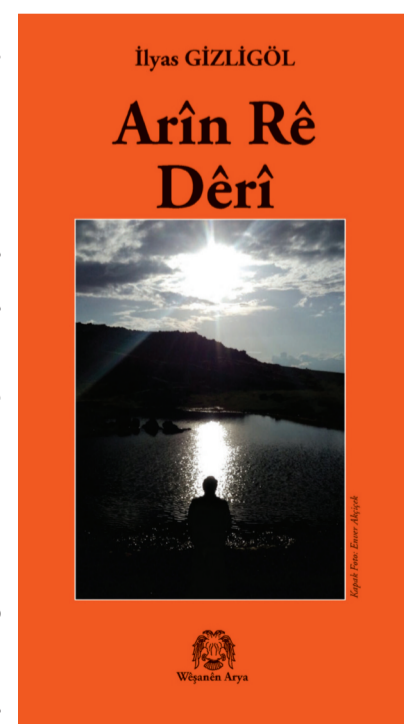
Dewicê ma zanayê ma ra efû wazeno û vîno, "Mi va belkî nezanê ver, yow xeletîyê ma bîya, tu ca ra xerez a rêyê diyin ma vistî qiyameyê Koyê Sipî rî."

KITABÊ NEWEYÎ

Fexrî Ergun, Dêê Ha Dê, Weşanxaneyê Arya, İstanbul, 140 rîpelî

Îlyas Gîzlîgöl, Arîn rê Dêrî, Weşanxaneyê Arya, İstanbul, 100 rîpelî

Ferhengek

artêşe (m): ordu
bawerî (m): inanç
bêbextî (m): kalleşlik
betelîyaye: yorgun
çime (n): kaynak
çinayî (zh): esvab; el-bise(ler)

çitur: nasil
debar (n): geçim
dorme (n): çevre
golale (m): bok böceği
goşkar, -e: ayakkabıcı
hemolek (n): uğur böceği
hût, -e: 1.iri 2.balina

kaş (n): yar
misasî (m): üvendire
put, -e: bebek
qeçekîye (m): çocukluk
qel'e (m): kale
qiyame (n): yokuş
sersîye (m): gölge; göl-

gelik
sî (m): taş
şikefte (m): mağara
teral, -e: tembel
torre (m): ağ
xalza (n): dayıoğlu
xela (m): kıtlık

Wisê Cimî: “Heyfê Ciwanîye ke dima yena extîyarê”

Kulturê ma kurdan de dengbejîye zaf muhîm a; dengbejîye şelagê kulturê ma ya. La çî heyfê ke ma qedr û qîmetê dengbêjan nêzana. Ma per-deyê fam û ferasetê xwu kaş kerd û verê xwu ziwan, huner û dengbêjanê xwu ra tadayo.

Wisê Cimî heremê ma Qerebegan-Mîyaran de yew dengbêj/deyîrbazo namdar bi. Neke seba debarê xwu, ey zewqê xwu ra, bi keyf cematânê pîlan û giranan de deyîrê eşqî, mese-layê kulturî vatêne û êyê ke ey het bî, vengê ci qeyd kerdêne. Verînanê ma hema ke fîrset bi-dîyne, şew û roj bandê ey goştaritêne. La jenerasyonê newe qet bala xwu nêdano dengbêjan. Înan çî zehmetî dîya, çî xizanê anta, xebera zafîne ci ra çin a.

Dapîra Wisê Cimî Fatê Aşîkan dewa ma Bircik ra ya. Ez bi xwu qijekîya xwu de bîyo şahîdê ciwîyayîşê înanê zehmetinî. Nika des û hewt serrî ra pey, mi va ez şîyerî Îstanbul de ey zîyaret bikerî û bi roportajêk biderî naskerdiş. (Îdrîs Yazar)

***

Apo, ez verî uzrê xwu wazena ke ti nêweş î la ez to bineyke betelneno, ti eşkenî xwu biderî naskerdiş?

Estaxfirelah xalzay mi. Ez roja ke dayka xwu ra bîyo ez ho betelnaye yo. Ez serra 1952 de, aşma sibate de Melekon de ûmeyo dinya. Kalikê ma dewa Pali Cehrû ra yo. Nomeyê ey Kureş o.

Vatişon gore, vonî o wext xela ûmêbî. Vêşonê zêd bî, yew qifley koçeron oca ra vîyeron. Bawkalê mi Osman hima put bi. Keweno ey qifley dima Cehrû ra vejîyeno. Çewlîg, Xarpêt (Mîyaran), Amed de zaf cayon de dengonê xwu ronânî. Dima dewa Mîyaron de Bircik de dapîra Fat vînenî û aye de zewecyeno. Coka hîna zaf cuyê ma ay cayon de vîyerta. Xwura kunyê ma Qerebegon ser o vajîyena. Vanî “Aşîqê Qerebegonî”.

O wext rewşa kulturî, ekonomî û politikayê şima û milletê ma senîn bî? Ti qijekî û ciwanîyê xwu ra zî tay behs bikerî.

Hetê kulturî ra mi gore baş bi. Însone ma zaf saf, zaf ponk û samîmî bî. Yanî teknoloji qet çîn bi. Her şewe ma şîni yew keye, cemat debîni. Çilaya qazî ver de extîyaronî ma meselayî vatînî, ma zî bikeyf goştaritînî. Feqîrê zaf bî la merdimîyetî estbî. Mi vîr a nêşono, bawkê mi eskerê de bi. Ez yew-di aşmî lingwarpay gêrayo. Dima bawkê mi ûme. Yew kaxit û nêm pere da mi. Ez bi keyf lez bi lez kewto tayî merdimon het, şîyo Pîron. Mi xwu rê nêm kaxite solê cizlawitî girewtî. Agêrayîş de mi zaf cayon ra solê xwu vetînî. Rayîr kerreyin û teliyin bi. Mi vatîni wa sowlê mi nêdirî. Mesela, Pîrejmon ra hetonî Qerebegon mi sowlê xwu kerdî binî polî xwu, ez lingwarpay ûmeyo. Nêzano çend rojî mi sowlê xwu naynî binê berzînî xwu ya. Xwura ti zonî keyeyê ma, kuçeyî û beçeyî bî. Ma dew bi dewî, bajar bi bajar gêraynî. Ma beron ver dest akerdîni. Komî non da, komî xele, bastêx, helawi û toraq...

Ge non bibi do çin bi, ge do bibi non çin bi. Yew zemon çewî nêzanoyinî çay çina ya. Ez nome nêkeno, ez şîyo yew dewa Sîwanê. Oca de tena yew keye de çay estbî. Mi va belkî yew çay donî mi zî. Cemat debi, piyorin rê çay vila kerde, nêda mi. O qifle warîşt, ez nêwarîşt. Qifleyo newe ame yin rê zî çay vila kerdî, ancîna çay nêda mi. Wayîrê keyî mi ra va “Aşîk warzi, aşîk! Aşîk rê çay çîn a!” (Huyeno.)

Hetî politikî ra, şarî ma, ma piyorî nezan bî. Seke 1974 de Ecevît bi başbaqon, Demirel zî muxalefet bi. Ma tanîn vatêne “Ben Ecevîtçiyim.” Tanîn zî vatêne “Ben Türkesçiyim.” Ma hende eslê xwu ra bêxeber bî. Nika hêdî-hêdî milletê ma seke ha xwu

Roportaj: Îdrîs Yazar

zano la ancî kêmî yo. Çîyo ke ma ciwanîyê xwu de nêzanoyinî nika kuweno hêşde ma la serrî sey awa şîyaye lez şonê. Ez vono heyfê ciwanê ke dima yena extîyarê. Hêş vila beno, hafiza bena kêm, her hetî ra însone beno sist.

Poşmanetîyê to hîna zaf çî ser o ya, yanî ciwanîyê de to se bikerdêne ke nika ti nêeterî-yênî?

Xalzayê mi, o çax ez, umbazê mi, şarê ma zaf çîyon ra bêhayî bî. Yanî ez nika fikirîyeno hîris milyon yew millet senî dewleta yin, ziwanê yin, statuyê yin çin bo. Ê ez vono, ez û bawkê xwu ma deyiranê xwu de, meseleyanê xwu de mesaj dayîş xwu de ma zaf zeif mendî. Xwura hem ma, hem zî şarê ma seba zeman vîyarnayîşî, ma vatîni, yin goştaritîni. Roja ke mi xwu zanayo mi hem selam dayo hem zî merheba kerda. Mi sinifa xwu zonaya. Yanî ma aşîk î. Xwura ti zonî zaf rey, zaf cayon de kelîmeya “aşîk” seba heqaretî vajîyênî la muhîm nîyo. Werekna ma her kesî eslê xwu, urfê xwu bizonayni. Ma verê cû şarî xwu ra hes bikerdêne û pê dima bişîne. (Xemgîn-xemgîn yew axîne anceno.)

Apo dengbêjîyê to senî dest pêkerd, çinayî ilham da to, çinayî eşq da to?

Ez ke ciwon bîyo, yewa aşîka Sîwanîji estbî, mi zerrî devistibî aye. Deyîrê eşqî mi zafêr seba aye vatîni û deyîr û meseleyê bîn zî kulturî ser o bî. O waxt komî yew hunerê xwu bibîn cematon de vatîni. Hunerê mi zî vatişê deyiron bi. Ax xalza ax! Gerek ez nika Wiso verên bibîn û mi dest bieştîni xwu goş, hetanî şan mi to rê bivatîn la ez se biko...

De bifikirî, ceyron çin bi, ma pîlî dekerdîni teyibe, o tewir milletî vengê mi qeyd kerdên. Ge bant xirab bi, ge zî pîlî zeif bî. Vengê mi vengê qirike nîyo vengê sere û ruhî yo. Yewa şewe şan ra hetanî destê sibayî mi deyîrî vatîni.

To qe zorê dî, ziwan qedexe bi. Seke to kur-mancî û zazakî deyîrî vatêne, hetê dewlete ra to ser o zext estbî?

Ê tabî ziwan yasax bi. Ma zaf nêşkên xwu eşkera bikirî. Sade ziwan ney kurdbîyayîş zî suc bi. Polîson Edene de cêba mi de yew qaset dî, ez berdo qereqol seba deyîra “Hawar Delal” ez kuto. Deyîre de yew ca de mi vatbi “Agir bikeve canê vê hukmata îro, li ser riya Batmanê qereqol danîye.”

Vêr cû Radyoyê Eriwanî estbi, ez vano qey tena aye de kurdî deyîrî vajîyêne. Mi zaf Mehmed Arîf Cizrawî goştaritîni. Ez tesîrê ey de zaf mendo. Îsa Berwarî, Şakiro, Sidoyê Kanîreşî, Şivan, Şîyar yîn zî weş vatênî.

To Şêx Selhedîn Efendî dî, cematê ey de çiray deyîrî vatêne? Qerebegan de bêxêrba to sewbîna dengbêjî estbî?

Belê mi dî. Ez şîyo cematê ey zî la mi deyîrî nêvatî. Hîna zaf ey qal kerdîni ma goştaritên. Dat Mih ci ra persa va: “Efendî, Wis û Cim deyîrbazê kenî, ti vonî se?” Şêx Selhedînî va: “Nê tewir deyîron, wa xwu rê tim zî vajî, cey heram nîyî.” Ê bêxêrba mi dengbejon ra, bawkê mi û dewa Gaharî ra Hus Tewfîqî estbî.

Ti hunermendanê ma yê nikayinan senî vînenî? Sey Mîkaîl Aslan, Ahmet Aslan, Metîn û Kemal Kahraman, Şarik Apo, Nîzamedîn Arîç...

Belê, mi fehm kerd. Wullay mi zafê yin eşnawitî, de xalza hîşê mi çinîk o ke, mi kûma deyîre goştarî kerda. La ez genel vajo se, sinatê nikayin de hende ruh çinî yo, tehm nêdano mi. Yew-yew deyîra weşî vonî la ez genel tabîrê xwu vono. Şarik Apoyî yew deme qasid erşawitib, vatê “Musade keno ez çend deyîronê yi vajo.” Mi va “Beno, ez cey hunermend nîyo ez koleyê ziwan û tarîxê nê xelqî yo. Kam eşkeno wa deyîronê ma vajo. Xwura deyîrî, deyîrê mi nîyî, şarê ma yê.”

Hetanî ewro kes ame to de roportaj yan suhbet kerdo û ti nuştox û cigêrayoxanê ma nas kenî? Mesela M. Malmisanîj, Roşan Lezgîn, Deniz Gunduz... Keda înan ziwanê ma ser o zaf a..

Seba roportaj û suhbet çew nêûme la yew deme Roj Tv ra ûmeyî tena yew bantê mi girewt û şî, ez nêzono se kerd. Ê nê xocayî ke to vatî ez nêşinas-neno. De ne wendeyê mi, ne zî nuştêy mi esto. Mi mekteb nêwendo. Min û to seba çend deyîron ma telefon de qalî kerdbî. To behsê qezete û dergî kerdbi, behsê xocayon kerdbi la mi yîn nêdîy. Ez nika nê bantî to rê hedîye keno, nê xocayon û dostê to yê erjîyayê bî se, ti eşkênî kopya bikerî û biderê yîn zî.

Apo, ez zaf sipas keno, bi keyf ez qeubul keno. Mamosta Roşan yew şîra xwu de vano: “Kamcîn gelî halînê ruhê min o?” Mîyanê nê fetilîyayîş de kam bajar de to halînê ruhê xwu dî? Hela ke şima welatê ra bar kerd şî Edene, to çî dî, senî ciwîyayî?

Wazenî keyeyê to kuçe bo, wazenî koşk bo, qijêkiya to kûmca vîyarta uca tim-tim ha qelbê to de. Nika dewe de vonî Wis ha Îstanbul de yo, ti ha vînenî ma sey pîneyî dusayî şaristonê şarî wa. Çi sefîleyî, çî qehr û qotik, çî jehr û zuqum ma anto, kom çî zano! Hîşê mi ha Qerebegon, Çewlîg û Amed de yo. La keyeyê ma çin bi û teber de zî eskeron nêverdaynî ma biciwîye. Ê cayî pêro bolgeyê OHALÎ bi. Nika feqîrîya verên zî kuwena mi vîr. Ez vono wa tehmê ê çaxî bibîne, ez welat de bibîne, aye feqîrîyê zî çimanê mi ser.

Apo mi zaf wextê to girewto, sereyê to dejnayo, qusurê mi ef bikerî. Qewmê ma rê mesajê to çî yo?

Ney xalza ez to rê zaf teşekur keno, mi ti dî binêkna çimê mi abî. Ez wazeno şarê ma her het ra hayîdar bo. Yewbînnon hes bikero, yewbînnon de sax bê. Homa yew roje mi nêda, mila putê ma, ciwanê ma rojanê başan bivînê. Wa qedir û qiymetê rayberanê xwu bizanê. Verênanê ma vatêne “Ga mîreno çerme moneno, merdim mîreno naome moneno.” Wa nomeyê baş xwu dima ca verdî. Cayo ke menfeat esto xape zî esta. Wa xwu menfeat ra dûrî bigerî.

Apo ez to rê zaf sipas kena, henzar rey bi hurmet... Homa to rê yew şifaya xeyrên bidero. Heme karê to de ardimkar bo.

Îstanbul, 16.09.2015

ŞIKEFTA GAWIRAN**Mistefa KARADAGLI**

Mi kitabê de wendbi, kesî sere ra çiqas meseleyî ravêrê, hend jî totiktê kesî de şopê kûrî manenê. Bi rastey hunî yo. Çîyo ke çeçeke de amewo ma sere de, zeydê ewroyî yeno kesî vîrî. Ez hunî bawer kena ke çeçeke hîmê aqilî ronana û serê zerrîya kesî de şopanê kûran verdana.

Di waxtê de min Ap Silêmanî ra meseleyê aşnawitbî. Mi çend finî nîyet kerd ke binuşna, feqet min fersend nêdiyê, qismet na roje rê yo...

Zey ewroyî yeno mi vîrî, Ap Silêmanî na mesela kuçe de lingan ser o mi rê vatbî. Î merdimî tim ma rê nesî-hetî kerdê. Waxto ke ez vijyayê kuçe, timûtim na mesela ameyê mi vîrî. Rasteya ci ez nêzana feqet bi min ke her merdimo gird, yan jî her wayîrê çeçekan lazim o ke na mesela çeçekandê xwu rê vajo.

Ap Silêmanî wina va:

"Wesar qediyabi. Amnanî newe dest pakerdbi. Hêdî her kes germ ra remayê û xwu eştê yan binê serseya dari yan jî binê dîwarê.

Wendenêda heyşt mangan ra tepîya mektebî kêber ma ser o girot. Ez bol kefwêş bîya.

Heyşt mengî bî ke qîreqîra çeçekan û mîyan dê dîwarandê tengan de ganê min tenya nê, rihê mi jî bibi bawî.

Waxto ke malimî mizgînîya qarneyan daye ma, ez tenya nê, wendakarê bînî jî zeydê mirîçika mîyandê qefesî azad bibo lotikî dayî xwu û kilawê xwu eştî hewa, va 'Malimê ma çok yaşa! Malimê ma çok yaşa!...'

Bê hîrê çahar çeçekandê teralan her kes kêfwêş bi. Çeçekê teralî û koneyî bermayê. Tersandê pêr û marda xwu ra niwetardê şîrê keye. Zerrîya mi inan rê bol veşayê...

Kêriyayîşê mektebî ra dima ez û çend embazan a ma pîya xwu rê tim şîyê koyan ser. Waxto ma dewe ra vijyayê zek ma bîyê merdimêndo gird. Ma xwu bol gird vînayê.

Koyan ser o ma bol-bol geyrayê. Kotî de halûnêndê mirîçikê, kotî de şopênda luweri, kotî de şopênda sêxuranî bîye, ma dest ra nêreyayê. Ma leyîrê mirîçikan halûn ra vetê û pa kay kerdê. Leîrê mirîçikandê bê zîwan û bêvengî lepanê ma mîyan de ciq-ciq kerdê. Mayekê leyîran ma sereyî ser o doş bîyê, qij-qija heywanan resayê ezmanan. Leyrekê bêgunayî, heta ke ma dest de merdê, ma pê kay kerdê.

Ma teli dekerdê qulikê luyan û adir

verdayê po. Lu tersan ra xwu şanayê adirî mîyan û vîziknayê teber. Ba'do, ma kutikê xwu verdayê po. Meydan bîyê vengê kuz-kuza luyan...

Ma jew fina serqot, jew fina bê sewli geyrayê. Ma nê haldê xwu ra bol şa bîyê. Kilawa serdê ma û sewlê ma, ma rê tengî bî. Ma çîna û sewlê biraranê xwu day xwu ra. Qandê coy a kahan bî, yan jî ma rê teng bî. Ma haldê xwu ra bol razî bî.

Bol fina telîyan lingê ma qelişnayê. Telîyan lingê ma kerdê gunî. Bi rastey no hal weşê ma şîyê. Tew xemê ma nêbi. Ma qet ganê xwu nizanayê. Kay û serbestey ma kerdê weş. Ma bol finî may û pêrdê xwu ra ta'zîr werdê jî qet xemê ma nêbi. Ma tew goş nênayê ta'zîran. Ba'di heyşt mengandê bindê emrê malimî ra kesî nişayê kêf û zewqê ma biremnayê.

Rojê ez û hîrê embazan a ma va ma xwu rê şîrê Şikefta Gawiran. Ma zewbî kesî ra nêva. Şîrê seyde ley-randê bewrana.

Şikeftî, hîrê-çahar saetî dewda ma ra dûrî bî. Germê amnanî de bewranan xwu eştê serseyda şikeftan. Mîyandê şikeftan de îniyê estbî. Dewijan û ê verênan hendo ke ma rê çî vatê, ma vatê beno dinya de çîyo ke kes ci ra biterso heme çî mîyandê Şikefta Gaviran de esto. Pîrebotikî, cin û perî, netekinî...

Mi dapîra xwu ra aşnawitbi, vatê Şikefta Gawiran paytextê padişahê cin û perîyan a. Qandê coy kesî nêwetardê şîro mîyandê Şikefta Gaviran. Hetanî camirdanê girdan jî nêwetardê şîrê Şikefta Gaviran.

Qandê ley-randê bewranan çîmandê ma vero ters-mers nêmendbi. Rastî ma bol jî tersayê feqet ma qayîl bî ke şîrê miyan jî. Çîmandê ma vero ne cin, ne ji netekinî asayê. Ma embazan a va, ma do şîrê mîyan ke wa her kes xurteya ma bivîno.

Remo û Cimo ya kêberî vero mendî. Ez û Heso ya ma kewtî zeredê şikefter. Uja ra-tîya ra ma panc leyrekê bewranan tepiştî. Bol werdêkî bî, nêşayê bifiryayê. Ma hendo ke kêfwêş bibî, xezineyê bidayê ma hendê nê kêfî weş nêbîyê.

Ma bol edziyaybî. Verdê şikefter de darênda tuyêre estibî. Ma bindê serseyda tuyêre de ronîştî. Ma seyde bewranan ra kêf kerd û bi ley-rakan a bol-bol kay kerd.

Heso bibî teyšan. Qayîl bi ke şîro înedê şikefter ra awe bişimo. Labrê nêwetardê tenya şîro. Xwura nêronay ke kesî rê vajo ez nêwetana tenya şîra awe bişima. Mi zana ke o do tenya şîro. O çax şeytaneyê amey mi vîrî. Mi xwu embaza ra tirawut û ez

şîya mîyandê şikefti. Mi xwu nimit. Ne Remoyî ne jî Cimoyî ez dîya. Mi xwu quncikêndê şikefte de nimit.

Heso hêdî-hêdî bi ters û xewf a ame. Mîyanê şikefter tarî zilmat bi. Heso hema awe nêşimitbî, Heso vera mi ame. Mi nişkê ra va 'Pix, pix!...'

Haho! Heso yî va qey cin o, û bi tersêndo gird a ciniqiya û kewt erd. Fek û dildanê ci kewtî pê. Mi çend veynda ci jî qethîna veng nêkerd. Çend finî çimê xwu akerdî û bi ters a winya mi ra. Çimê ci yê kihoyî tarîyê şikefter de zey cinciqî birqîyayê.

Mi waxto fam kerd ke mi qebhetêno bol gird kerdo, ez remaya şîya embazan het. Mi va bêrê çiyê bîyo bi Heso yî. Ma hîrê heme şî Heso yî ser. Ma se kered nêkerd ma nêşayî Heso yî ca ra bileqnê.

Ma heme jî çeçekî bî. Serrê ma hewt-heyşt bî. Nêzdiyê şikeft ra vengê biluri ameyê. Ma zana ke nêzdiyên de şîwaneyî estê. Cimo û Remo ya Heso yî het mendî. Mi xwu bi vengê bilur a girot û ez şîya. Mi şîwaneyê dî. Mi mesela Heso yî ci rê vate. Şîwane dûrî ra merdimê Remoyî bi. Çarweyê xwu teslîmê şîwaneyna kerdî û şana mi dima. Ma ameyî şikefte. Şîwaneyî Heso kerd xwu paştî û ma pîya kewtî rayda dewe. Zîwanê Heso yî nêgey-rayê. Mi jî tersan ra nêwetard ke rastey vajo.

Ma do senî biageyrayê dewe? May û pîyê Heso yî do ma rê se bivatê, ma do înan rê se bivatê? Ma bêçare, xwu ray a girot û ma şî.

Meselaya ma rew dewe mîyan ra vila bîye. Pîyê mi ez keye de heps kerda. Mi dima eşnawit ke embazê

min ê bînî jî heps kerdê.

Zîwanê Heso yî hewna nêabîyabi. Her kesî vate cino ke no tersanayo şeytanî yo, rahmanî nîyo.

May û pîyê Heso yî Heso yî ra tersayê. Milet bol ameyê persê Heso yî kerdê. Her kesî tebayê vatê. Keyeyê Heso yî ba'do qerar da ke ê berê şêxî het.

Şêxî cin-minan ra fam kerdê. Eslê şêxî, vatê Mekke ra ameyo. Ez pê hesyaya ke şêxî Heso muayene kerdo û pêrdê Heso yî ra des altunî waştê. Panc pêşin, panc jî deyn a. Pîyê Heso yî qayil bibi. Vatbi, ti lajê min weş bike mal û milkê min heme wa to rê bo.

Dewijan hemin emel kerd ke şêx do Heso yî weş bikero... Mi tenya emel nêkerdê. Mi derd û niweşeya Heso yî şêxî ra başêr zanayê.

Waxto ke Heso berd şêxi het, şêxi veynda mi jî. Mi rê çend sualî pers kerdî, va:

- Waxto ke Heso şî şikefte mîyan nêzdiyê qunca çepî de bî yan rastî de?

Şêxî wînyayê kitabdê xwu ra, tayn kaxitî çiz û viz kerdê. Sereyê xwu hezinayê û vatê:

- Mi fam kerd, mi fam kerd!... No cino şeytanî yo, ci rê vanê 'Polotox, Polotox!...'

Şêxî dima tunikta xwu ra lîlikê vet û bi qelem a ser o çiyê nuşna. Ba'do puf kerd goşandê Heso yî. Qîrayê û vatê:

- Mi cin gandê Heso yî de heps kerd, ez heta ey nêkişta ez ey vera nêdana, ka mi rê şivê bîyarê.

Lajê şêxî Ebdillahî gurzê şivê henare ardî û lingê Heso yî berz kerdî. Şêxî tek bi tek şivê henare lingandê Heso yî de şikîfî. Heso yo reben kûr bi kûr nalayê, qîrîna Heso yî şîyê ezmana.

Şêxi vatê na qîrîna Heso yî nîya, na qîrîna cinan a. Cin qayil nîyo bivijyo teber, qande coy o qîreno... U vistê Heso yî û vate:

- Efrî!... Şeytan!... Ma ti mi dest ra reyennê?

Gunîya sûre lingandê Heso yî ra herîkiyayê. Waxto ke şivî ginayê lingandê Heso yî ro, birusk ginayê zerîda mi ro. Mi nêwetardê rasteya ci vajo.

Heso yî ser o a roje nêbî şewe. Bi nalîn û qîrayîş û gola gunî mîyan de nala nala û merd...

Na mesela sero hîris serrî ravirdî, hema mi nêkerda xwu vîr ra. Ez ha roj bi roje helyena... Mi rê bîyo derdêndo giran.

Bol finî Heso yeno hewndê mi. Qarşiyê min a vindeno û melul-melul vano: 'Bêbext!... Bêbext!...'

TO REYDE**Şaynebî LAÇÎN**

Çîmandê to yê sîyayan de xo veynayîş ra
Rîyê to yo sipî û sûrî ra ewnîyayîş ra
Yew 'emr zî seranser to reyde ciwîyayîş ra
Ez çîrey yew game 'eciz, mird û dûrî nêbena

Gêl, 15.05.2013

SEWLÊ SURÎ

Dayê dayê mîro
Bawo dayê mîro
Sala sornî arda mîro
Derdê mi qesbaya min a
Derdê mi lorîka min a

Dayê dayê dayê... linga mi
Bawo bawo bawo... linga mi
Linga mina dejena
Sewlê surî wazena
Linga mina tewena
Sewlê surî wazena

Arêkerdax: Mujdat GÎZLÎGOL | Mintîqa: Sêwregi | Çime: Maya mi Beyaz GÎZLÎGOL

WERDÊ
MA

SOĞILME

Amadekare:
Necîbe KIRMIZIGUL

Malzeme: Balcanî, îsoto kiho/sûr, sîr, awa îsotan, riwen, sole.

Virastış: Balcanan û îsotan a birişê firûn yan zî keye de adir anê. Balcanî pewijîyayî tepîya bipajê. Sîr û sol a yew tepsî de mîrkuto ya bikuwê. Dima balcanan îlawe bikerê û reyna bikuwê. Reyna îsotan îlawe bikerê û bikuwê. Yew tawe de riwenî mîyan de awa îsotan sîr bikerê û veradê sogilmî ser. Dima tepsîya xo adirî ser nê û hetanî ke riwen ancêno têvdê. Riwen ancîya tepîya adirî ser a ronê. Bi afiyet a biwerê.

HÎRÊ MASEYÎ

Arekerdoxe: **Wesîla DOĞUÇ**

Yew gole de hîrê hebî maseyî bî. Her hîrê maseyî zî hûtî bî û jobînan ra rindêrî bî. Însanan ê maseyî gole de dî û va "Bianîyê, ê maseyî çiqas rind ê."

Însanan va "Ma şorin toranê xwu biyarî û ê masan biqefelnin." Vengê insanan şî masan. Mîyanê masan de maseyêkew biaqil bî. Maseyê biaqilî va "Ma enê cayan ra şin. Ma biresin behr, belkî ma bixeleseyê. Di maseyanê bînan bi ê maseyî yarîyê xwu kerde. Va "Ha ha ha! Na rayîra derg a, ma seyîn şorin û biresin behr? Yan ti gêc ê yan zî ti bi ma yarîyê xwu kenê!" Maseyê zîrekî maseyanê bînan ra xatir waşt û kewt rayîre şî.

Rayîre zaf zahmete bî. Zaf şî tay şî resa behr. Wexta resa behr kêf kerd û va "ez xelesiyawa". Şukrê Homayî kerd.

Çende rocî dima ra, masevanî bi toranê xwu amey û torê xwu eştî gole. Maseyê gole vindertî û kûr fikirayî, va "Ma dê se kerin?" Yewî va "Temam min dî, ez o zey merdan bikerî, go o wext masevanî min nêgîrê." Paştî ser serê gole de vindert. Bi rastî zî sey merdan eyesayne. Masevanan o dî û va "Yazûx, çi maseyêkew weşik o, ema merde wo. Ma rê masewo merde lazim nîyo!" Masevanan torê xwu dîrî eştî. Masey zî hêdî-hêdî xwu kaş kerd verê sî û uca xwu limit. Maseyê hîrêyînî "ax wax" kerd, berma labelê destê masevanan ra nêxelesya. Masevanan o rehet qefelna.

Bena nêbena, jew golal bena. Namê ci jî Pîzoz Xanim bena. Pîzoz Xanim vana "Ezo şîrî xo rê bizewijîyî." Nişena raye şîna, oynena, ja jew citkar esto, vana:

PÎZOZ XANIM

Arêkerdoxe: **Rukiye Dicle**
Mintiqa: **Çêrmûge**
Vatoxe: **Hamîde Aytekin**

- Citkar ti mi nêgenê?

Citkar vano:

- To gênane.

Pîzoz Xanim pers kena vana:

- Ti hêrs bê, ti dê çiçi ya mi ro dê?

Citkar vano:

- Ez o na misasî ya to ro dî.

Pîzoz Xanim vana:

- Nee, a zaf tewaynêna.

Û şîna. Şîna jew şuwane wo

ja, vana:

- Şuwane şuwane, ti mi nêgenê?

Şuwane vano:

- Gênanê.

No fin şuwani ra pers kena vana:

- Ti hêrs bê, ti dê çiçi ya mi ro dê?

Şuwane vano:

- Ez o nê çiwedê xo wa to ro dî.

Vana:

-Nee, no jî mi rê nêbeno...

Şîna şîna jew merre rastê je yeno, vana:

- Merre merre, ti mi nêgenê?

Merre vano:

- Gênanê.

Pîzoz Xanim pers kena:

- Ti hêrs bê, ti dê çiçi ya mi ro dê?

Merre vano:

- Na poçikda xo wa to ro dî.

Vana:

- Ti mi rê benê.

Û zewijyenê. Pîzoz Xanim merrî

ra vana:

- Şo sabun bigê, ez o çinayan bişûrî.

Merre şîno ke sabun bigêro.

Lênê Pîzoz Xanim qabûxê goz o, teştê ci jî qabûxê vam o. Awk jî, herinda simê dewaran ke awk tey arêbîyene, a jî şîna ja ra awk ana. Kena ke awk bigêro, gunena awk mîyan ro.

Kam ravêreno vana "Mi vejê vejê!" La kes ja nêvejeno.

Vana:

- O wext xebere bi merrî dê, wa o bêro mi vejo û bixelisno.

Şîne veyndanê merrî, merre yeno, sabun jî girewto. Merre vano:

- Destê xo ra mi de, ez to vejî.

Vana:

- Nê, ti erey ameyê, ez to ra qehreyawa.

Merre vano:

- Bê ez to vejî.

Vana:

- Nê ez to ra qehreyawa.

Merre vano:

- Ti qehreyawa û hin to rê!

Û pay dano piro, aye bat keno û şîno...

BI XATIRÊ TO

Necîbe KIRMIZIGUL

Wa zerrîya to rehet bikero, êdî ez to hêşê xo ra pak bikera. Ez zana çetin o! Fekê mi wina vano la zerrî do goştariye bikero? Qet nêzana. Wa wijdanê to rehet bikero, xo baş hîs bike. Êdî ez to ra remena. Hetê kotî ya şîna ez, nêzana. Tena remena! Mi rayê xo kerdê vindî! Peynîya rayan de ti nêbê se qet muhîm nîyo, ez ver bi kotî şîya... To rewna ra yo mi ra xatir waşt, ti mi ra kewte dîrî. Raşt a! Ma ti kewtî cuya mi? Ti qet nêameyî ke ti xatir biwazê. La ewro ez do to ra xatir biwaza. Ez do bişa dîrî kewa, qet nêzana. La ez do biceribna. Xora ez to ra dîrî ya, na rey hêşê xo, zerrîya xo ya bêbexte to ra dîrî fîna. Mi va ya ez do biceribna.

Êdî to teqîb bikera nêbeno. Êdî

belkî ti mi rê qedexê yê. Êdî ti bi waştî yê, wayîra to esta, fikirîyayîşê to mi rê qedexê yo. Ez mecbur a ke to goristanê zerrîya xo de wedarna. Hewna ke mi to ra xatir nêwaşt, ez hîsanê xo to rê vaja. Eke ez nêvaja ez do biteqa û bimira!

Zerrîya mi girîyena, hesrî sey varanî yenê war. Ez nêzana ke senî dest pêkera. Hesrê mi geyrenê hêşê mi ver, bermî ra ez nêşena ke çiyên vaja. To hesrê çimanê mi bidîyayê belkî to o wext bawer bikerdê.

Cuye mi rê nika çend bîya tale ti zanî? Her çî mi rê bêmana yo. Heme manayî to ser o yê. Eke ti bêrê heme çî beno tamam. La ti çin ê, heme çî kemî yo! Seke winî aseno ke ti nîne êdî. Ez winî hîs kena ke ti yewna ra hes kenê. Ez şorî, ti şa be! Wa cuya to tal nêbo, ê mi tal bo zî beno. Ez qîymîşê to nêbena, wa nenguyê to sî ro nêguno. Wa zerrîya to nêveşo ez vera to zî veşena. La fekê mi nê

qalan keno. Hema ez do to senî xo vîr ra bikera, ez nêzana ke! Vengê deyirên kewno mi goş, yew şîre kewna mi çiman ver, nameyê to vaje!... Her çî mi rê xayîniye keno, to anê mi vîrî. Mi va ya, ez nêşena hîsanê xo îfade bikera. Eke ez vana hîs, zerrîya mi bena tenge, bena gurîya hesran sey varanî yenê war. Qet çiyênê to mi rê xelet nêaseno, ez qîymîşê to nêbena. Yew to rê yew qale keno zerreyê mi veşena. Gelo nameyê ney çî yo? Eşq o! Ney ney! Ez eşqî ra bawer nêkena ke! Eşq esto ma?

Hema ez êdî to ra xatir wazena. Mi winî fehm kerd ke qalî qîm nêkenê qandê hîsanê mi. Bi vatiş a nêbeno. Xatir bi to hesrê zerrîya mi, xatir bi to adirê zerrîya mi, xatir bi to hesreta mi, xatir bi to rihê mi, xatir bi to şayîya nê canê mi, xatir bi to !..

Sêwregî, 08.02.2015

Pîya

Neke serran û aşman

Rojêk zî nêwazena ez

Şewêk zî

Yew game

Tenya yew game

Bes a ma rê

Yan ez to de bî

Yan ti mi mîyan de

Didi zaf weş o

Bê!

Ma yew bîme

Na dinya zaf teng a

Hacer Petekkaya

Cayê beno cayê nêbeno. Yew pî û laj benî. Pî citkar o. Yew roji serê sibay ra lajê xwu Hemolekî gêno şino hêgayê şiqe de cit keno. Hemolekî him aqilî yo him zî zaf cesûr yew qij o. Ters ganê ey rî çin o. Leyîrê dewi pêro tira tersenî. Şew û roje yê rê yew a. Leqoma ey zî boçqolek a. Û babî xwu reyde şino cite. Yew dem ra pey cityer beno têşan. Gayî xidarey kenî, nêşino şoro hênî de awe bişimo. Labelê dereqî hênî de kal û pîronî dewi ra zaf çî eş-nawito.

Rîsipiyonî dewe gore, yew zeman domanî ke şiyoy ay hênî ser, a sayêre ra sayê werdî se, yan merdo, yan zî vindî bîyo. Nêmekînenno lajê xwu bişawo hênî. Daymiş nêbeno, yew dem ra pey bêzerrî Hemolekî ra vono:

- Tûtê mi, inê sitilî bîgêr şo hênî ra ma rî awe bîya. La ti şî hênî ser qet xwu ra cor mewnî. Awk deke sitilê xwu û nêbo nêbo ti erey monî.

Hemolek vono:

-Temam bawo.

Hemolek kûweno rar, fikîyê cinen, xwu bi xwu vono "Eceb inê hênî de çina esto ke babî ez îqaz kerdo?" Û şino hetê hênî ya, eke erd de pûş û palaxi esta, dormeleyê hênî de pîrike, mehşilêr û dirrikêran xabe besto û weqeweqa qirînceleyon a. Yewe hille xof kûweno pîzeyê ey. Xwura cor nêwnîyeno la xwu de vajêno, vano "Çina esto ûno roj û taştere!" Bineyê cesaretê xwu pêser keno, sereyê xwu berz keno ke yê ra cor yew sayêre esta û tîtikê yay ra sayê sûrî estî. Lezabez şino gilê sayêre! Ho ho, yew xurexuri yena goşde ey. Ewnîyeno ke yewe pîra quliza bêfesala dergelaya zehîfe ha giran-giran yena. Yena nîzdî. Hemolek veyneno ke rî ay çiqire-yewo, destê ay rejîfîyenî û qirrika ay xirena. Hemolek vono:

- Dapîr to xeyr o? Ti kokime, ûno yaz û yabon a çî gêrena?

Pîr vona:

- Eza feqîra bêkese xwu rî gêrena tarûtur.

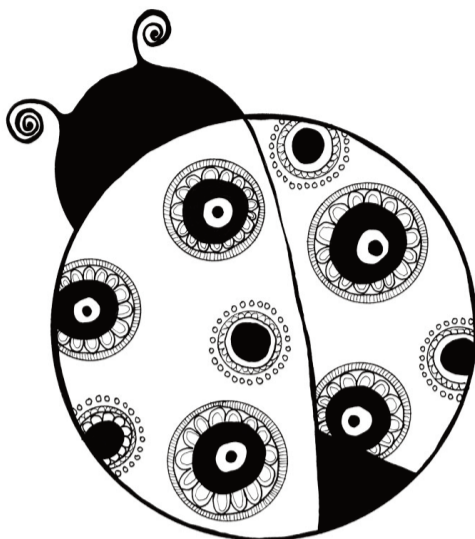
Hemolek vateyê ay ra înan keno. Pîra ripikeri yena bindê sayêre. Hemolekî ra vona:

- Hemolekî mi, boçqolekî mi, dapîra xwu rî yew saye virke.

Hemolek yewe saye virkeno war. Pîre vona:

HEMOLEK

Arêkerdax: **Mistefa Gomayij**
Mintiqa: **Mîyaran**

- Ehe! Saye kewte gî dapîr.

Pîre hewna vona:

- Hemolekî mi, boçqolekî mi, dapîra xwu rî yew saye virke.

Hemolek yewna saye virkeno war. Pîre vona:

- Ehe! Saye kewte mîza dapîr.

Pîre hewna vona:

- Bineyê nat a bêye cêr Hemolekî mi, boçqolekî mi.

Hemolek yeno kokî sayêre ver, pîra cazû erzî-yêna Hemolekî tepişena. Se keno, çî keno nêş-kîno xwu pîre dest ra vejo. Fam keno ke xint û xirab a.

Waxton a yo ke na pîri bêhed û bêhesab tutûnî qito tepşena û bena keye de kena bindê lînî fetisnena. Dima ra pê kardî wîrdî-wîrdî kena, nana solawe û dekena kelçîno, zimistanî wena.

Pîre Hemolekî gêna dekena yew tewre û tiq-tiq huwayiş a erzena xwu paştî, raşt şona keye. Xwu bi xwu vona "Bincûrriko heram! Nika ti veynenê se beno to!" Resena keye, Hemolekî gêna erzena bindî lînî. Kuçalon de adir wekena û şina hênî ra

awke ûna. Hemolek zî bindê lînî de nefes dano gêno û nepixîno. Zereyê lînî de xwu nor û dor dano vejîyeno teber.

Hemolek lezabeze xwu erzeno estûn, şino kêron û mirdaqon a dûseno. Veyşan û teyšan paweno. Yew dem ra pey, pîra qulize yena ke lîn qeldîyawo û Hemolek naseno. Pîre ber zerbe kena û çilayê yeşîmax ser a gêna, keyî mîyon ra gêrena Hemolekî. A hinde, cor ra herrî rişena war. Pîre sereyê xwu berz kena ke çî vîna! Eke Hemolekî xwu sê darnequrî kêron a dusnayo û ewnîyeno ay ra. Pîr xwu bi xwu vona "Ino emrkir senî şiyoy uca." Pîre cêr de nenukonî xwu çêqî kena û vona:

- Hemolekî mi, boçqolekî mi, ti senî şiyê uca, hela bîye, dapîrda xwu rê vaje.

Hemolek huyeno. Pîre hewna vona:

- Hemolekî mi, boçqolekî mi, ti senî şiyê uca hela bîye dapîrda xwu ra vaje.

Hemolek hewna huyeno, vano:

- Mi a tewqî girewte û germin kerde, na bindê linganê xwun a. Û mi a şîşî zî sûr kerde, ceyê qinda xwu ra, ez ameyo îta resayo.

Pîre hewna vona:

- Hemolekî mi, boçqolekî mi, ti senî şiyê uca hela bîye dapîrda xwu ra vaje.

Hemolek hîna tiq-tiq huyeno û çaqonê xwu erzeno kêran, sereyê xwu zî tadono seracêr, ziwani xwu vejeno teber û asayê pîr keno. Pîr xwu pîze de vona "Bincû heram, ti vînenê ez se kena to!" Zaf zeman tay zeman binê estûn de pawena la teslîya ay kuwena, Hemolek estûn ra nîno var. Eciz bena û vengo berz a vona:

- Ez ha şina heyat de rakuwena, mala Çaqilçiman lojin ra bêra to biwera!

Hemolek hewna asayê pîri keno. Pîri xwu bi xwu vona "Ez qeystîkê xwu bina hewna, mala no şeyton bîyero war." Şina fekber de heta nimajê sibayê bîbike pêser nênona. Veyşanê ver çimê ay benî tarî. Şefeqî sibayî, çimanî xwu biloqnena ki Hemolek ha cayê xwu de. Nenuko çêqe kena û lezaleze çarro ûna, adir wekena û tewqî gêna germin kena, nûna bindê linganê xwun a. Û a şîşî zî sûr kena, cenena qinda xwu ra, bûya kîjbûyî kuwena ser û ûca mirena.

Menoşa Narîni, mîyerdê yê şûnû eskerê. La eskerê yi zaf rûmena. Di serrûn ra vîşêr benû, xeber ti ra nêgîrena. Menoşa Narîni îz, yew putê yê bena.

Rocêk verî berî xwu de rûnişte bena. Mîrê Hekarî z' zerr defînaya Menoşa Narîni. Şûnû yê hetî, vûn:

- Zerrê mi tû di esta, hayd' ma şîyr.

Ya qeyil nêbena şîyra, semedo k' we yê nêberû, ya teli kena bin dergûş, dergûş bermena. Ya dergûşê xwu têsûnena û vûna:

- Lûrî, lûrî dergûşê mi lûrî.

Dergûşê Cebliy' mi darîn a,

Daykê Cebliy' mi derdîn a.

Têsûnena, hêna vûna:

- Lûrî, lûrî dergûşê mi lûrî

Dergûşê Cebliy' mi tertelî ya

Tertelî ya, tede ha pîrr telî ya

Ay terafûn kopegû necarû arî ya

Zerrba dayka kor nîya...

Ewnîyena eki Mîrê Hekarî nêşûnû, hêna vûna:

- Lûrî, lûrî, dergûşê mi lûrî

Dergûşê Cebliy' mi zerd û merd

Daykê Cebliy' mi wayerê derd

Fûmê pîrû fûmê kerûn

Hêş nêbon sêr xeberûn

CEBLÎ, MÎRÊ HEKARÎ Û MENOŞA NARÎN

Arêkerdax: **Siyamend Mîrvanî**
Mintiqa: **Mîyaran**

Hêna ewnîyena, eki Mîrê Hekarî ûncê z' razî yû yê berû, nêşûnû. Ya vûna:

- Lûrî, lûrî dergûşê mi lûrî

Xençerê Cebliy' mi gabûn a

Şewq xwu daw' ina eywûna

Şewq dûna yaz-yabûna

In vatê xwu vûna û kuwena Mîrê Hekarî rey, put kena xwu vîr a, nêgena, şûna. Ya put nêgena la Mîrê Hekarî limitîk a put gîyon kenû bin ebay' xwu û şûnû Menoşa Narîni het. Pîya ûca ra vecên kuwên rayer.

Dew ra epeyi kûwên dûr, rasên yewa merg û hênî het. Estorê xwu veradûn estor çerena. Yî z' bin seyê yewa dari de rûnişên, binêk asûn bên. Aya merg id estorî û mêşnê şar îz ha çerênî. Menoşa

Narîni ewnîyena, ek' cûnê erzîyê bin estorû, vereker erzîyê bin mêşnû. Bermena, vûna:

- Biewn, her kês daykê xwu esta. Cûnê şî bin estorû, vereker şî bin mêşnû. Înkê ow put mi warîşt, se bon?"

Ino hew bermi gîyena. Bermena bermena vûna:

- Ez hîn se ken? Ez hîn nêşên agêri z'.

Mîrê Hekarî ewnîyon halê Menoşa Narîni ra û pût bin ebay' xwu ra vecon dûn yê. Vûn:

- Mi zûnayn ti şewrî (maraqê) put kena.

Hîn put gîyen miqayt kên, kênî pîli. Mêrdê Menoşa Narîni z' esker a yon. Şûn dew put û cinî çîn. Dewijû ra person. Dewij vûn:

- Cinîyê ti û putê ti Mîrê Hekarî berdû.

Ha filûn dew dê.

We person person aya dew veynon.

Şûn Mîrê Hekarî het. Vûn:

- Cinîyê mi ha ti het da.

Mîrê Heqarî vûn:

- Îya, wilay raştta mi cinîyê ti erda.

Raştta mi putê ti erdû miqayt kîyerdû. Ez nêheq û. Yewa wayê mi ha keye da, resaye ya, ez ayê dûn tû.

We qebûl kenû. Yew çend teney îz tede şûn. We wayê xwu yi r' mare kenû, we dûn pûrî şûn.

HARPAGOS

Murad CANŞAD

Tayê tarîxzanî vanê medî (înanê ke Împaratorîya Medan ronaya) verênê kurdan ê. Tayê tarîxzanî zî vanê eleqeyê her di hetan bi yewbînan çin o. Kurdê ke dahîna zêde bi çimo îdeolojîk-polîtîk ewnîyenê tarîx ra, vanê qet şik û şubhe tey çin o, medî bapîrê kurdan ê.

Melumatênê tarîxzanan gore, dewleta medan Îsayî ra ver serra 612 de ronîyaya. O wext Rojhelato Mîyanên de hukimdarîye Împaratorîya Asuran dest de bîya; înan îdareyo despotîko zulimkar ronayo. Şar û dewletê dormeyî nê îdareyî dest ra tengezar bîyê. Medan û Babilan pîya qisaya xo kerda yew, şîyê asuran ser. Paytextê asuran Nînowa keweno destê medan, Dewleta Medan ronîyena.

Na dewlete zêde xo ser o nêmanena. Oyo ke tarîxzanî vanê, 60-62 serran dima paytextê xo Ekbatan keweno destê persan, îdareyê persan dest pêkeno.

Îdare û paytextê medan senî kewto destê persan?

Hawayo ke pîrê tarîxzanan Herodot vano, wina bîyo:

Qiralê medan o peyên Astrages/Astîyages o. Warza yan zî birarzayê Astragesî Harpagos serekê ordîyan o, serfermandar o. Harpagos xayînîye bi xal/apê xo keno, dest dano îdareyê qesre ser, îdareyê dewlete gêno xo dest. La o bi xo qiralîye nêkeno, îdareyê dewlete persan ra teslîmê Kîrosî [Xuroşî Kebîr] keno. Kîros beno qiralê yewin ê persan û Împaratorîya Persan ronîyena. Astrages warza yan zî birarzayê xo Harpagosî ra wina vano: "Ero xayîno teres, oyo ke to qiralîye mi dest ra girewte, qey ti bi xo nêbî qiral? To qey qiralîye berde teslîmê destê persan kerde? Barî ti bibîyêne qiral!"

Nê hedîseyê tarîxî ra yo ke çimê kurdanê polîtîzebîyayan de Harpagos keso lanetî yo. Xayîn o. Eke behsê xayînîye bî, o yeno vîr. Bi nezerê înan, tarîxê kurdan de Harpagos mixanetê mixanetan o.

Nika mîyanê eynî kurdan de "fîkrêk" ronîyayo ke vanê ma dewlete nêwazenê. Vanê, wa kurdî mebê wayîrê dewlete, ci ra dûrî bivindê. Û nê merdimî pê wesîfîyenê ke kurdan hetanî nika sey tirkan û persan û ereban dewletî ronênayê, gend û gemarê ci ra pak û temîz mendê.

Munaqeseyê dewlete munaqeseyêko derg-dila yo. Îhtîyacîya komelan bi dewlete esta yan çin a?... Dewlete do senîne bo, îdare û teşkîlatê ci do bi çi şeklî bê, munasebetê xo û şarî do bi çi hawayî bo?... Peynîya persanê wînasîyan çin a. Pers ra pers peyda beno, ne serê xo yo ne verê xo yo.

Laaa!...

Madem kurdî do dewletbîyayîş ra dûrî vinderê û çi rind ke hetanî nika gend û gemarê ci nêsawito xo ra; Harpagos qey xayîn o? Qey mixanetê mixanetan o? Mêrikî qehremanîya pîle kerda, kurdî dewletbîyayîş ra dûrî girewtê û nêverdayo gend û gemarê ci bisawîyo kurdan ra, o gend û gemar girewto eşto persan ver! Eke kurdî "pak û temîz mendê" xeyrê Harpagosî ra yo! Ma bi Harpagosî neheqîye nêkin!

Werre bi to Harpagos!

Helal bo to rê Harpagos!

Weş bo Harpagos!

PAYÎZ

Û payîz ame
Daran ra pelî kewtî
Ti kewta mi zerrî
Payîz mi rê tarî
Mi rê serd
Nêbîyayîşê to
Waştî
Mi rê derd...

Îrfan AKDAG

YEW DEYÎRE

ÇİMÊ TO DE HEWRÊ WISARÎ

Mi ra se vana mi ra (2)
Derdê min û to bîyê
Ma rê jû bare, kilê...

Çira berbena, çira (2)
Çira zîvena, çira
Zê şîfîya wisarî
Derdê min û to bîyê
Ma rê jû bare, kilê...

Çira berbena, çira (2)
Çimê to de hewrê wisarî
Çira berbena, çira
Zê şîfîya wisarî

Vate&Muzîk: Sevîm AYDIN

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: **Ehmedê Dirihî**

çonêl (Darahênî)
dîbsor (Sêwregî)
silqa sûr (Mîyaran)
silqa sûre (Dêrsim)
silqo sûr (Çewlîg)

sor, silqa sor, şilindir
Soranî: çarkindêle, çewender, çikundur
Goranî: çonewer, çunderî

Latînî: *Beta vulgaris ssp esculenta*

Tirkî: kırmızı pancar

Kurmancî: çakindêl, çewinder, pincara sor, silkê

YEW ESTANIK A EZ

Muhamed Deza BATUR

Dejêko bêpeynî yo heskerdişê to
Deyîrêka vînbîyayî ya badê lewanê mergî de
Û ez reywan a tim; reywana nê dejê bêpeynî de
Goşanê mi de deyîrêka vînbîyayî lewanê mergî ra
Kam zano belka yew merde ya ez lewanê cuyê de definkerdî

Namê mi Mecnun, Ferat û Mem o hezar serr ver cu ra
Waştîyê mi Leyla, Şîrîn û Zîn a hubrê qelemê şairan ra
Herikyena ez çimanê koyan ra wina bêveng sey çemêkê bêpeynî
Û badî resena ez behrê xo wina hêdî sey yew masî
Kam zano belka yew pelêko ziwa ya ez darê xo ra hêrdîyayî

Birînêka bêdaru ya ti serê zerrê mi de tim zergun
Deyîrêka vînbîyayî ya ti welatê xo yê eslî ra zaf dûr
Û ez pawitoxê cehdê to ya namê mi Mem, Ferat ge zî Mecnun
Awiranê mi de xeyalê Zîn, Şîrîn û Leyla aliqnaye çimanê mi de yew hîtî
Kam zano belka yew estanik a ez lewanê şewe de definkerdî

29.11.2014, Diyarbakir